

Rónai-Balázs Zoltán

A megtisztulás körei. Hiány

Kimosódás. Könyv Kata kiállítása

→ Galéria IX., Budapest

→ 2013. május 10 – május 23.

KÖNYV KATA festészete bizonyos – nem is biztos, hogy árnyalatnyi – változáson ment keresztül a legutóbbi időkre. A korábbi igen erős társadalomkritikus, mindennek előtt olaj-vászon táblaképekre alapozó „beszéd” mellett megjelent egyfajta befelé, és a munka, a festészet filozófiai tartalma felé fordulás is, ami különös (de korántsem antagonisztikus) ellentétként magával hozta a műfaji kifelé tekintést.

Galéria IX-béli kiállításán egyenlő súllyal jelent meg ez a két irányultság. Ilyen fordulatnak sokféle oka lehet. Akár a harcos közéleti hozzáállás éveken át való vállalásába is bele lehet fáradni. De abba is, ha ennek látható eredményét tapasztalni nem lehet. De igaz az is, hogy aki sokáig volt a zajban, az óhajtja és értékelné kezdi a csendet. Avagy előfordulhat, hogy egyszerűen egy új belső, gondolati, érzelmi stabilitás, egy új alkotói descartes-i pont kerestetik, így vált szükségessé az alapok vizsgálata – pontosabban újravizsgálása. Az ilyen értelemben nagyon is beszédes „Kimosódás” című tárlaton ennek az izgalmas folyamatnak a kellős közepébe csöppenhetett a látogató.

Könyv, mintha csak látéletét óhajtotta volna adni az előbb említetteknek, a rendelkezésére álló két teremben ennek megfelelően installálta alkotásait. A korábbi időszakát inkább idéző műveit helyezte előre, míg a belső térben, tehát csak ezek után, találkozhatott a nagyérdemű a valóban a kimosódással. Méghozzá olyannyira azzal, hogy nem csak a téma, de a felhasznált motívum is effektíve az. Az alkotónak önnön művészetével, a szakmával: a festészettel és az azt magában foglaló képzőművészettel való szerves egységét, illetve

KÖNYV KATA
Fiktív negatív, 2013

KÖNYV KATA
Memento, 2013

abban való pillanatnyi pozícióját és habitusát kifejező allegória. Jelesül az ecsetmosás. És ez az allegória nem sántít. Annál is inkább nem, mert a nála korábban egyáltalán nem jellemző műfaj, a videoinstalláció ebben kiemelt szerepet kap. De azért is, mert a műfaji, eszközbéli többoldalúság, a témának ilyen értelemben vett többszempontú megközelítése maga is ennek az alkotói „kimosódásnak”, megújulásnak a kifejezője. Az ecsetmosás egész, komplett kis világa különböző formákban jelenik meg. Olajképen a még tiszta, majd az összekent lefolyó (a sorrend megfordítható), kék posztóra festve a szappan, ami már lyukas, és videó, amelyen saját tenyerén dörgöli az ecset fejét, ezáltal vörösré festve. A vörös lecsorog, mintha vért mosna le.

Gondolhatná ezek után valaki, hogy csupán az önállapot kivetítése történt, sőt, értelmezhetné visszavonulásnak, meghátrálásnak is. Csakhogy nehéz lenne nem észrevenni azt a csavart, amit

KÖNYV KATA
Kiégett vízió, 2013

ez megnyilvánulás magában rejt. Konkrétan, hogy ez a visszahúzódnak önmagában is a közélet irányába mondott kritika. Még hozzá erős kritika, kommentárok nélkül.

Ráadásul éppen ez a csavar kapcsolja össze és fogja egyúttal egységbe az amúgy kétpólusú tárlatot. Így tömörödnek egy központi gondolat, érzet hordozójává a hangulatukban a metafizikusokat idéző, a társadalmi jelen már-már szurreális, groteszk jelenségeiből építkező festmények (amik a festészet múltjához, az előzményekhez való ragaszkodást is magukban hordozzák e kontextusban) az inkább már „csak” képzőművészként való látásból és kifejezési módból fakadó művekkel.

Mindez természetesen nem jelenti azt, hogy az egyes munkákban nem jelenik meg a (kortünetként felfogható) elidegenedés, az abból való eltűnés, no meg az annak eltüntetésére irányuló óhaj. Pontosabban ennek drámai volta. Ékesen beszél erről az a gyárépület előtt álló lamasszút (szárnyas, emberfejű oroszlán, akár Pelevin Szirrufja is lehetne) ábrázoló, *Kiégett vízió* című kép, melynek egy részét drasztikus gesztussal a művész kiégette. A festészet eszközeivel ugyan, nem ténylegesen. Viszont e kiállítás közegében ez a ténylegesebb, mégis. Mondhatni szikár kifejezőmód, lírai mivolta ellenére.

Ez mit sem változik a másik oldalt. Az alkotás utáni meditatív állapot ábrázolása itt is mentes bármilyen olcsó misztifikációtól. Majdnem hogy tárgyi attribútumaiban jelenik meg mindössze. A lefolyó, a szappan, még az ecset is gyakorlatilag hétköznapi eszközök, profán részesei a hétköznapiaknak. Kiemelésükkel, a környezetükből kiragadva nő meg a jelentésük, majd együtt, egymás és a művészet viszonylataiban kapják meg a fennköltégüket. A kevesebb sokszor több, tartja a mondás, ez itt is igaz. A megtisztulás eszközei viselik ennek nyomait. A szappan lyukas, a tenyér vörös. Ez a stigmaszerűség, amely a megtisztulás köreit hordozza. Napi ismétlődésükben mantraszerűek a mozdulatok, tartalmuk miatt pedig nem elcsépelhetők. Ami pedig a leginkább közös ebben a kiállításban, az a hiány. A negatívban megfestett arc (*Fiktív negatív*), a lyuk a szappanban, az ecset mosásának irányváltozása (a felhígult festék visszazfelé kezd áramolni a videón), a megfestett szobortörödédek, amelynél az elveszett rész kapja a hangsúlyt, de akár a kiürült kávésbögre az 56-os lányra helyezve mind ezt mutatja, mintegy gondolati összpontkeresésre hívja a művész hasonló útjának nyomán a befogadót. Mindezek alapján elmondható, hogy Könyv Kata izgalmas, sokrétű anyaggal jelentkezett, amit magunkévá tenni mégsem nehéz. Hogy miért? Mert alapjaiban a mindnyájunkban ott lévő, korunk kitermelte ürökről szól, amit, míg az ember a műveket nézi, legtöbbször konkrét szavakban megfogalmazni sem kell.

Klaniczay Gábor

Ellenkultúra a 80-as években*

Válogatás Bp. Szabó György plakátgyűjteményéből

➤ BTM – Budapest Galéria Kiállítóháza, Budapest

➤ 2013. április 16 – május 26.

Volt-e ellenkultúra a nyolcvanas évek Magyarországon? Úgy emlékszem, volt. Rengetegen utáltuk azt, amihez a hivatalos kultúrában hozzá lehetett férni, és sokan voltunk, akik a saját önkifejezésünkre a Nyugaton ellenkultúrának nevezett megnyilvánulásokban találtuk meg a formát. Ellenkultúra volt, ha házibulin táncoltunk, őrzöngtünk, ágyba bújtunk. Ellenkultúra volt a szamizdat kiadványok terjesztése, a „repülő egyetemek” szervezése, az aláírásgyűjtés. Ellenkultúra volt, ha nudista telepen napoztunk a Délegyházi bányatónál, de az is, ha éjszaka

* A 2013. április 16-án elhangzott megnyitó szöveg szerkesztett változata.

